

Қиын жасөспірімдермен жұмыс істеу бойынша мұғалімге жадынама

"Қиын" жасөспірімдермен жұмыс істеу бойынша сынып жетекшісіне ұсыныстар

- * Ересек адамға оның құқықтары мен міндеттерін нақты тұжырымдау, қызмет түрлерін шектеу (оған рұқсат етілген және қол жетімді) және олар үшін жауапкершілік. Қабылданған "ойын ережелерін" сақтауды талап етіңіз, екінші Тарап сәтсіздікке ұшыраған жағдайларда оларды өзіңіз сақтаңыз. Шыдамды болу және есте сақтау, қажетсіз әдеттерден арылу үшін көптеген айлар қажет.
- * Жанжалды жағдайларда кез — келген жағдайда жеңіске жетуге тырыспаңыз-біз де көзқарастарды өзгертуге құқығымыз бар, қателіктерден кепілдік берілмейді, біз бір нәрсеге көнеміз.
- * Тек тактикалық маневр жасау және ешқашан тікелей шабуыл жасау. Барлығын бірден жауап бермей тыңдаңыз, содан кейін ғана қолайлы сәтті тандап, естігеніңізге түзетулер енгізіп, өз пікіріңізді білдіруге ашуланбаңыз. Жасөспірімнің дұрыс емес көзқарастарының себептерін ашу, оның пайымдауының қателігін көрсету және осылайша қажетті көздермен қамтамасыз ете отырып, оның ойлау процесін дамыту және бағыттау.
- * Өзін-өзі сынға алу, принципті болу, жас жігіттің сенімін нығайтуға тырысу, ол бізбен өзінің мүмкін болатын қиындықтарымен бөліседі.
 - 5.Жасөспірімге крест қоймаңыз, өйткені оның мақтанышы мен әлеуметтік позициясы өзін үнемі еске түсіретін және жағымсыз мінез-құлықты тамақтандыратын алдыңғы әлеуметтік сәтсіздіктерден туындады.
- * Жасөспірімді бұрышқа қоюға тырыспаңыз, қиын жағдайға қойыңыз. Физикалық жазаға жүгінбеңіз.
- * Жасөспірімнен бірдеңе талап ету арқылы сіз сауда жасай алмайсыз.
- * А. С. Макаренко принципін сақтауға тырысыңыз: біз адамды қаншалықты құрметтесек, оған қойылатын талаптар соғұрлым жоғары болады.
- * Күле білу. Жасөспірімдерге олардың жеке басының ерекшеліктерін және олар үшін қолайлы жеке қасиеттерін ашу.
- * Жеке әңгімелерде жасөспірімдердің өмірлік бағдарын күшейту және олардың **МЕН** идеалын дамыту.

"Қиын" білім алушылармен жұмыс бойынша сынып жетекшісіне жадынама

Қиын оқушылардың үйне бару.

- * Қиын оқушы мен сыныпқа психологиялық-педагогикалық сипаттама жасау.
- * Қиын оқушылардың оқудағы қараусыздығының алдын алу және еңсеру бойынша шаралар қабылдау.

- * Жаттықтырушылармен, үйірме басшыларымен, пән мұғалімдерімен, қиын оқушылардың отбасыларымен байланыста болу.
- * Сынып пен мектептің қоғамдық жұмысында қиын оқушылардың жұмыспен қамтылуын, олардың кітапханамен байланысын бақылау.

ЖАСӨСПІРІМДІ ЗЕРТТЕЙ ОТЫРЫП, ЕСТЕ САҚТАҢЫЗ:

- * Барлық мұғалімдер жасөспірімді зерттейді, бірақ оны аз ғана көреді. Мақсатты және саналы түрде зерттеу керек.
- * Жасөспіріммен алғашқы танысу-оның қызығушылықтары мен өмірінің ең жақсы білетін салалары туралы айту.
- * Тәрбиешімен немесе мұғаліммен сөйлескенде жасөспірім оған деген шынайы, қызығушылықты сезінуі керек.
- * Жасөспірімді зерттеу ол өскен және оны қоршап тұрған ортадан бөлек жүргізілмеуі керек.
- * Қиын себептердің кешенді сипаты әлеуметтік, биологиялық және психикалық факторлардың өзара әрекеттесуін анықтауы керек.
- * Бір әдіс өздігінен әдіс емес. Уақыт өте келе созылған әдістердің Достастығы ғана қиын тәрбиелі жасөспірімді диагностикалаудың объективті бейнесін береді.

ЖАСӨСПІРІМДІ ҚАЙТА ТӘРБИЕЛЕУДЕ КЕЛЕСІ ЕРЕЖЕЛЕРДІ САҚТАУДЫ ТАЛАП ЕТЕДІ:

- * тәрбиенің педагогикалық оптимизмі, өз тәрбиеленушісіне деген сенім
- * қайта тәрбиелеуді жасөспірім өзін-өзі көрсете алатын және қалайтын әлеуметтік маңызды әрекеттен бастаңыз
- * сыныптың біртұтас көңілді ұжымының болуы
- * мектептің, отбасының және қоғамның педагогикалық ықпалының бірлігі
- * жасөспірімнің көз алдында тәрбиешінің беделі
- * жоғары педагогикалық тәрбие мәдениеті
- * тәрбиеші айқын даралығы бар заманауи адам болуы керек

ЖАСӨСПІРІММЕН СӨЙЛЕСУ КЕЗІНДЕ, ЕСТЕ САҚТАҢЫЗ:

Жасөспіріммен әңгіме достық үнмен басталуы керек.

- * Жасөспіріммен алғашқы кездесуде оны сынамауға тырысыңыз.
- * Жасөспіріммен қарым-қатынас кезінде оған шынайы қызығушылық танытыңыз.
- * Жасөспірімнің қарым-қатынасы үшін ең жақсы сөз-оның аты.
- * Жасөспіріммен диалог пікірлері сәйкес келетін сұрақтардан басталуы керек.
- * Қарым-қатынас барысында тең дәрежеде диалог жүргізуге тырысыңыз.
- * Қарым-қатынас бастамасын өз қолыңызда ұстауға тырысыңыз.
- * Жасөспірімнің көзімен заттарға қалай қарау керектігін біліңіз.
- * Жасөспіріммен қарым-қатынас жасай отырып, педагогикалық импровизацияға дайындықты дамытуға тырысыңыз.

ҚИЫН ЖАСӨСПІРІМДІ ҚАЙТА ТӘРБИЕЛЕУ ПРОЦЕСІНІҢ ТИІМДІЛІГІН АРТТЫРУ ҮШІН МҰҒАЛІМДЕРГЕ ҰСЫНЫСТАР

Қайта тәрбиелеудің тиімділігі оған қажетті жағдайлардың қамтамасыз етілуіне байланысты:

1. Педагогикалық ықпалдың бірлігі. Қайта тәрбиелеуге қатысатын барлық тараптар (педагогтар, психологтар, ата-аналар) арасында келісім болмаған кезде, балалар ұжымында талаптардың бірлігі болмаса, қайта тәрбиелеу мүмкін емес.
2. Қиын жасөспірім жеке қарым-қатынас жүйесімен байланысты тығыз балалар ұжымының болуы. Қиын тәрбиеленушілердің мінез-құлқын түзетудің жоғары тиімділігі тек мұғалімге ғана емес, сонымен бірге бүкіл балалар ұжымына байланысты, олардың көзқарасынан шығу мүмкін емес. Қайта тәрбиелеудегі педагогикалық әсер жасөспірімнің рухани әлеміне ұжымның тәрбиелік әсерінің бөлігі ретінде құндылыққа ие болады.
3. Қиын жасөспірім өзін құрдастарының, ересектердің көз алдында да, өзінің де жағымды жағынан көрсете алатын іс-әрекеттің болуы. Айтпақшы, көптеген криминалист ғалымдар қазіргі жастардың кейбір бөлігіндегі әдет-ғұрыптардың құлдырауын бос уақыт проблемасымен байланыстырады. Бұл қиын тәрбиеленетін жасөспірімдерде тек оқу саласында ғана емес, сонымен қатар бос уақыт саласында да әлеуметтік пайдалы қажеттіліктерді, қызығушылықтар мен әдеттерді мақсатты тәрбиелеудің қажеттілігі мен маңыздылығын көрсетеді.
4. Қайта тәрбиелеу мен тәрбиелеудің тиімділігі-бұл мектептің отбасының үлкен тәрбиелік мүмкіндіктерін пайдалануы, мұғалімдер мен ата-аналардың іс-әрекеттерінің үйлесімділігі, қарым-қатынас пен диалогқа деген ұмтылыс.

Тәрбие мен қайта тәрбиелеу процесінде педагогикалық оптимизм, балалар ұжымы мен әр баланың оң дамуын жобалау өте маңызды рөл атқарады. Мұнда ата-аналар қолдайтын оптимистік қатынастың келесі ережелерін қатаң сақтау керек:

1. Кім балаларды, өз жұмысын жақсы көрмейді, ол сәттілікке, балалармен шығармашылық жұмыстың бақытына мүмкіндігі жоқ.
2. Аз ескертулер мен тітіркендіргіш интонациялар, интроспекция мен өзін-өзі бағалауға итермелейтін әдістер.
3. Айғайлау, бұйрық беру және қорлау арқылы тәрбиелеуге болмайды. Тәрбие сапасының басты көрсеткіші - "қорықпаған балалар". Оқушылардың

кемшіліктері мұғалімдерді ашуландырмауы керек, бірақ алаңдаушылық тудыруы керек.

4. Мұғалім мақтау үшін жомарт және айыптау үшін сараң болуы керек. Айыптау оптимистік болып көрінуі керек, мұғалімнің жеке қайғы-қасіретінің элементтерін және оның оқушының болашақ жетістіктеріне деген сенімін қамтуы керек. Ата-аналар да балаларға мейірімді болуы керек.

5. Оқушыға сену керек. Әсіресе ұжымға сену керек. Балаларды сенімсіздікпен қорлаудан гөрі сенімде қателескен жақсы.

6. Қиын оқушыға жеке көзқарас.

Қайта тәрбиелеу шеберлігі келесі құрамдас элементтерді қамтиды:

1. Ең қиын педагогикалық жағдайларда дұрыс бағдарлауға, жетекші тәрбие міндетін тез анықтауға, психологпен тиімді ықпал ету шараларын анықтауға, мектептің, отбасының, балалар ұжымының мүмкіндіктерін пайдалануға және оқушыны өзін-өзі тәрбиелеуге ынталандыруға мүмкіндік беретін ғылыми педагогикалық ойлау.

2. Жоғары педагогикалық эрудиция және психологиялық инстинкт, оның себептерін анықтау қиын, әр түрлі жағдайларда оқушының мінез-құлқының ерекшеліктерін түсіну қажет.

3. Педагогикалық әдептілік пен педагогикалық этика, соның арқасында балалармен қалыпты қарым-қатынас қалыптасады, тәрбие, өзін-өзі тәрбиелеу, балалар ортасын қалыпқа келтіру және қиын білім алу себептерін сәтті жою мүмкін болады.

4. Әріптестерді, ата-аналарды және балалар ұжымын қиын жасөспірімдерді қайта тәрбиелеуге тартуға, қоғамдық жүйенің тәрбиелік мүмкіндіктерін пайдалануға мүмкіндік беретін дамыған ұйымдастырушылық қабілеттер.

5. Мұғалім өз тәжірибесіне сүйене отырып жасаған тәрбие әдістемесі мен стилі. Педагогикалық шеберліктің бұл компоненті ерекше маңызды.

Қайта тәрбиелеу ұжым мен жеке тұлғаны қалыптастыруда маңызды рөл атқарады, ол олардың дамуындағы қиындықтар мен кедергілерді жоюға арналған. Оның функциялары да әртүрлі. Бұл, біріншіден, қолайсыз жағдайларды жою және ішкі алғышарттарды жеңу арқылы оқушылардың күштері мен қабілеттерінің оң дамуын күшейту қиын. Екіншіден, жеке тұлғаның қарым-қатынасының сәйкессіздігін жою және оның өзіне,

басқаларға және өзінің оқу қызметіне деген қарым-қатынасын өзгерту. Үшіншіден, дұрыс емес тәрбиенің нәтижелерін жою және осы баланың дамуында жіберілген қателерді түзету. Ақырында, адамның өз мінез-құлқындағы жағымсыз құбылыстарды жеңуге күш салуын күшейту.

«Тәуекел топтары»

**балаларымен жұмыс істеу бойынша
мұғалімдерге арналған әдістемелік
ұсыныстар**

